

Diskursteori möter kritisk diskursanalys

Diskursteori (DT) och kritisk diskursanalys (CDA) är två teoretiska traditioner som under de senare årtiondena har kommit att starkt dominera kultur- och samhällsvetenskaperna i Norden. De här två grenarna av diskursanalysen har emellertid delvis olika rötter och det verkar hela tiden ha funnits ett glapp mellan de två traditionerna, trots att båda har använts för att studera liknande frågeställningar. Ett välkommet inlägg i den vetenskapliga debatten är därför antologin *Tracking Discourses. Politics, Identity and Social Change*¹, redigerad av Annika Egan Sjölander (Umeå universitet) och Jenny Gunnarsson Payne (Södertörns högskola), som strävar efter att fylla denna lucka genom att låta DT och CDA gå i dialog med varandra.

Tracking Discourses är en tvärvetenskaplig antologi med forskare – huvudsakligen från Umeå universitet – som representerar ämnen som medie- och kommunikationsvetenskap, etnologi, statsvetenskap och sociologi. Boken inleds på en mera teoretisk och begreppslig nivå för att sedan övergå till att handla om konkreta tillämpningar av DT och CDA. I antologin medverkar tolv skribenter, varav fem är doktorander.

En av bokens huvudredaktörer, Annika Egan Sjölander, diskuterar inledningsvis varför det är nödvändigt att studera de båda traditionerna, och vilka likheter och skillnader som kan tänkas finnas mellan dem. Teoretiska utgångspunkter och begrepp – såsom till exempel relationen mellan det diskursiva och det icke-diskursiva – inom de båda diskursanalytiska traditionerna sammanfattas, diskuteras och jämförs. David Payne och Jenny Gunnarsson Payne fortsätter begreppsdiskussionen genom att utforska förståelser av ”emancipation” i relation till DT och CDA. Inledningsvis dryftas betydelsen av ”kritik” i de båda traditionerna, varpå en genomgång av Ernesto Laclaus idéer i frågan följer.

Ett av de huvudsakliga syftena med boken sägs vara att fylla ett tomrum i den engelskspråkiga akademiska litteraturen gällande tillämpningen av DT och CDA i svensk kontext. Återstoden av antologin ägnas därför åt nio fallstudier, i vilka skribenterna med utgångspunkt i diskursanalys undersöker olika typer av texter: policydokument, nyhetsinslag, företagsrapporter och utdrag ur intervjuer. Artiklarna är grupperade enligt ämne – de tre första bidragen behandlar diskurser inom utbildningen, och de tre därpå följande mediediskurser i relation till identitet. Här berörs även andra typer av analytiska infallsvinklar, såsom multimodal och foucauldiansk diskursanalys. Företagsi-

dentitet står i fokus i följande artikel, som även tillför en kvantitativ aspekt till studiet av diskurser. De avslutande två artiklarna berör geografiska platsers betydelse för individers självförståelse.

Tracking Discourses är en utmärkt introduktion till aktuella forskningsteman, och är till övervägande del välskrivna och lättlästa, även om nivån bitvis är något ojämn. Den största behållningen fick jag personligen av de inledande artiklarna som sammanställer och diskuterar de diskursanalytiska traditionerna på en teoretisk och idémässig nivå. Det kunde ha varit intressant med en utvidgad diskussion om centrala och aktuella teman som reflexivitet, makt och materialitet, till exempel i en avslutande, problematiserande och sammanfattande text. I det stora hela håller emellertid boken vad den lovar, och som exempelvis samlings kan den vara mycket värdefull genom att den presenterar olika perspektiv, material och analytiska grepp. Jag vill därför rekommendera den i synnerhet för studenter som skriver magister- eller kandidatuppsatser och vill få en överblick över bärande idéer inom diskursanalysen och dess praktiska tillämpningar.

Andreas Backa

¹ Egan Sjölander, Annika & Gunnarsson Payne, Jenny (eds) 2011: *Tracking Discourses. Politics, Identity and Social Change* Lund: Nordic Academic Press. 342 s.